Parlaimint na hEorpa
2019-2024

An Coiste um Chearta na mBan agus um Chomhionannas Inscne

2023/2115(INI)

14.9.2023

DRÉACHT-TUARASCÁIL

on gender aspects of the rising cost of living and the impact of the energy crisis (2023/2115(INI))

An Coiste um Chearta na mBan agus um Chomhionannas Inscne

Rapóirtéir: Alice Kuhnke

CLÁR

Leathanach

TAIRISCINT I gCOMHAIR RÚN Ó PHARLAIMINT NA hEORPA 3

RÁITEAS MÍNIÚCHÁIN 10

TAIRISCINT I gCOMHAIR RÚN Ó PHARLAIMINT NA hEORPA

maidir le gnéithe inscne den chostas maireachtála atá ag dul i méid agus tionchar na géarchéime fuinnimh
(2023/2115(INI))

Parlaimint na hEorpa,

– ag féachaint d'Airteagail 2, 3(1) agus 3(3) den Chonradh ar an Aontas Eorpach,

– ag féachaint d'Airteagail 8, 9, 10, 119, 122, 127, 151, 153(2), 156, 157, 191 agus 194 den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh,

– ag féachaint do Chairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh agus go háirithe dona forálacha maidir le cearta sóisialta agus le comhionannas idir fir agus mná,

– ag féachaint do Chlár Oibre 2030 na Náisiún Aontaithe don Fhorbairt Inbhuanaithe, don phrionsabal 'gan aon duine a fhágáil ar lár', agus, go háirithe, Sprioc Forbartha Inbhuanaithe 1 maidir le deireadh a chur leis an mbochtaineacht, Sprioc 5 maidir le comhionannas inscne a bhaint amach agus dálaí maireachtála do mhná a fheabhsú, agus Sprioc 8 maidir le fás eacnamaíoch inbhuanaithe a bhaint amach,

– ag féachaint do theachtaireacht ón gCoimisiún an 5 Márta 2020 dar teideal 'Aontas an Chomhionannais: Straitéis um Chomhionannas Inscne 2020-2025' (COM(2020)0152)[1],

– ag féachaint do Dhearbhú Versailles an 11 Márta 2022 ó na Ceannairí Stáit nó Rialtais, agus, go háirithe, an gealltanas 'ár slándáil bia a fheabhsú trí laghdú a dhéanamh ar ár spleáchas ar phríomhtháirgí agus ionchur talmhaíochta allmhairithe, go háirithe trí tháirgeadh próitéiní planda-bhunaithe a mhéadú in AE',

– ag féachaint do Threoir 2009/73/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 13 Iúil 2009 maidir le rialacha comhchoiteanna don mhargadh inmheánach sa ghás nádúrtha agus lena n-aisghairtear Treoir 2003/55/CE[2],

– ag féachaint do Threoir 2012/27/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 25 Deireadh Fómhair 2012 maidir le héifeachtúlacht fuinnimh, lena leasaítear Treoir 2009/125/CE agus Treoir 2010/30/AE agus lena n-aisghairtear Treoir 2004/8/CE agus Treoir 2006/32/CE[3],

– ag féachaint do Threoir (AE) 2018/2001 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 11 Nollaig 2018 maidir le húsáid fuinnimh ó fhoinsí inathnuaite a chur chun cinn[4],

[1] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_en.
[2] IO L 211, 14.8.2009, lch. 94.
[3] IO L 315, 14.11.2012, lch. 1.
[4] IO L 328, 21.12.2018, lch. 82.

– ag féachaint do Threoir (AE) 2019/944 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 5 Meitheamh 2019 maidir le rialacha comhchoiteanna don mhargadh inmheánach don leictreachas agus lena leasaítear Treoir 2012/27/AE[5],

– ag féachaint do Rialachán (AE) 2021/241 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 12 Feabhra 2021 lena mbunaítear an tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta[6],

– ag féachaint do Threoir (AE) 2023/970 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 10 Bealtaine 2023 chun cur i bhfeidhm phrionsabal an phá chomhionainn as obair chomhionann nó obair ar comhionann a luach idir fir agus mná a neartú trí shásraí trédhearcachta pá agus forfheidhmithe[7],

– ag féachaint do rún uaithi an 19 Bealtaine 2022 maidir le hiarmhairtí sóisialta agus eacnamaíocha chogadh na Rúise san Úcráin d'AE — lena dtreisítear cumas AE gníomhú[8],

– ag féachaint do rún uaithi an 5 Iúil 2022 maidir le bochtaineacht na mban san Eoraip[9],

– ag féachaint do Thuarascáil Speisialta ó Chúirt Iniúchóirí na hEorpa an 26 Bealtaine 2021 dar teideal 'Príomhshruthú inscne i mbuiséad AE: an t-am chun na focail a chur i ngníomh'[10],

– ag féachaint do Mholadh (AE) 2020/1563 ón gCoimisiún an 14 Deireadh Fómhair 2020 maidir le bochtaineacht fuinnimh[11],

– ag féachaint do phraghsanna fuinnimh críochúsáide agus do shonraí cánach na Gníomhaireachta Idirnáisiúnta Fuinnimh[12],

– ag féachaint don tuarascáil ón gCiste Airgeadaíochta Idirnáisiúnta ó mhí Dheireadh Fómhair 2022 dar teideal 'The Fog of War Clouds the European Outlook' [Néalta Ceo an Chogaidh, Ionchas na hEorpa][13],

– ag féachaint do staidéar 2022 ó Eurostat dar teideal Living conditions in Europe [Dálaí maireachtála san Eoraip][14],

– ag féachaint do pháipéar faisnéise ó Eurostat an 10 Feabhra 2022 dar teideal 'Praghsanna fuinnimh maidir leis an ardú sa limistéar euro in 2021'[15],

---

[5] IO L 158, 14.6.2019, lch. 125.
[6] IO L 57, 18.2.2021, lch. 17.
[7] IO L 132, 17.5.2023, lch. 21.
[8] IO C 479, 16.12.2022, lch. 75.
[9] IO C 47, 7.2.2023, lch. 2.
[10] Cúirt Iniúchóirí na hEorpa, 'Príomhshruthú inscne i mbuiséad AE: am chun na focail a chur i ngníomh', an 26 Bealtaine 2021, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_10/SR_Gender_mainstreaming_EN.pdf.
[11] IO L 357, 27.10.2020, lch. 35.
[12] An Ghníomhaireacht Idirnáisiúnta Fuinnimh, 'End-Use Prices Data Explorer', 28 Aibreán 2023, https://www.iea.org/data-and-statistics/data-tools/energy-prices-data-explorer?tab=Overview.
[13] An Ciste Airgeadaíochta Idirnáisiúnta, 'The Fog of War Clouds the European Outlook', Deireadh Fómhair 2022, https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/REO/EUR/2022/October/English/text.ashx.
[14] Eurostat, 'Dálaí maireachtála san Eoraip', 2022, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe.
[15] Eurostat, 'Praghsanna fuinnimh ag méadú sa limistéar euro in 2021', 10 Feabhra 2022,

– ag féachaint do thuarascáil Eurofound an 28 Deireadh Fómhair 2022 dar teideal ‘An ghéarchéim maidir le costas maireachtála agus bochtaineacht fuinnimh in AE: Tionchar sóisialta agus freagairtí beartais — Páipéar cúlra’[16],

– ag féachaint d’Innéacsanna Comhionannais Inscne 2021 agus 2022 de chuid na hInstitiúide Eorpaí um Chomhionannas Inscne[17],

– ag féachaint dá suirbhé Eorabharaiméadair Fómhar 2022[18],

– ag féachaint don staidéar dar teideal Gender perspective on access to energy in the EU [Gné na inscne maidir le rochtain ar fhuinneamh in AE], a d’fhoilsigh a hArd-Stiúrthóireacht um Beartais Inmheánacha an Aontais an 18 Nollaig 2017[19],

– ag féachaint don fhaisnéisiú dar teideal Gender Aspects of Energy Poverty [Gnéithe na hInscne den Bhochtaineacht Fuinnimh], arna fhoilsiú ag a hArd-Stiúrthóireacht um Beartais Inmheánacha an Aontais an 1 Márta 2023[20],

– ag féachaint don staidéar dar teideal The Gender Dimension and Impact of the Fit for 55 package [Gné na hInscne agus Tionchar an Phacáiste ‘Oiriúnach do 55], a d’fhoilsigh a hArd-Stiúrthóireacht um Beartais Inmheánacha an Aontais an 6 Nollaig 2022[21],

– ag féachaint don fhaisnéisiú dar teideal Energy poverty in the EU [Bochtaineacht fuinnimh in AE], arna fhoilsiú ag a hArd-Stiúrthóireacht um Sheirbhísí Taighde Pharlaimintigh an 18 Meán Fómhair 2023[22],

– ag féachaint do thuairim an 12 Bealtaine 2022 ón gCoiste um Chearta na mBan agus um Chomhionannas Inscne ar an togra le haghaidh treoir ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle maidir le héifeachtúlacht fuinnimh,

---

https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20220210-2.

[16] Eurofound, ‘An ghéarchéim maidir le costas maireachtála agus bochtaineacht fuinnimh in AE: Tionchar sóisialta agus freagairtí beartais — Páipéar cúlra’, an 28 Deireadh Fómhair 2022, https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef22077en.pdf.

[17] An Institiúid Eorpach um Chomhionannas Inscne, ‘Innéacs Comhionannais Inscne 2021’, https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2021 agus ‘Innéacs Comhionannais Inscne2022’, https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022.

[18] An tAontas Eorpach, ‘Suirbhé PE Fhómhar 2022: Parlaiméadar’, Eanáir 2023, https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2932.

[19] Staidéar — ‘Gné na hinscne maidir le rochtain ar fhuinneamh in AE’, Parlaimint na hEorpa, an Ard-Stiúrthóireacht um Beartais Inmheánacha, Roinn Beartais C — Cearta na Saoránach agus Gnóthaí Bunreachtúla, 18 Nollaig 2017, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596816/IPOL_STU(2017)596816_EN.pdf.

[20] Faisnéisiú — ‘Gnéithe na hInscne den Bhochtaineacht Fuinnimh’, Parlaimint na hEorpa, an Ard-Stiúrthóireacht um Beartais Inmheánacha, Roinn Beartais C — Cearta na Saoránach agus Gnóthaí Bunreachtúla’, an 1 Márta 2023, https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/265960/Briefing_FEMM_IWD_2023_FINAL_EN.pdf.

[21] Staidéar — ‘Gné na hInscne agus Tionchar an Phacáiste ‘Oiriúnach do 55’, Parlaimint na hEorpa, an Ard-Stiúrthóireacht um Beartais Inmheánacha an Aontais, Roinn Beartais C — Cearta na Saoránach agus Gnóthaí Bunreachtúla, 6 Nollaig 2023, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/736899/IPOL_STU(2022)736899_EN.pdf.

[22] Faisnéisiú — ‘Bochtaineacht fuinnimh in AE’, Parlaimint na hEorpa, Ard-Stiúrthóireacht um Sheirbhísí Taighde Pharlaimintigh, 18 Meán Fómhair 2023, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733583/EPRS_BRI(2022)733583_EN.pdf.

– ag féachaint do thuarascáil an 7 Aibreán 2021 ón gCoiste um Fhorbairt maidir le tionchair an athraithe aeráide ar phobail leochaileacha i dtíortha i mbéal forbartha agus do thuairim ón gCoiste um Chearta na mBan agus um Chomhionannas Inscne an 2 Deireadh Fómhair 2020,

– ag féachaint do rún uaithi an 10 Feabhra 2021 maidir le héagothromaíochtaí a laghdú le béim ar leith á leagan ar bhochtaineacht lucht oibre[23],

– ag féachaint do Riail 54 dá Rialacha Nós Imeachta,

– ar an dréacht-tuarascáil ón gCoiste um Chearta na mBan agus um Chomhionannas Inscne (A9-0000/2023),

A. de bhrí, ó 2021 i leith, go bhfuil méadú mór tagtha ar an mboilsciú, go príomha mar gheall ar ardchostais fuinnimh agus bia, agus gur measa fós é mar gheall ar an gcogadh ionsaithe nach bhfuil údar maith leis i gcoinne na hÚcráine; de bhrí nach meastar go dtiocfaidh méadú ar phá chomh tapa leis an mboilsciú, rud a chruthóidh géarchéim costais mhaireachtála; de bhrí go bhfuil an ghéarchéim sin ag bagairt go géar ar ghairmeacha beatha, sláinte, folláine agus rochtain na mban ar thithíocht, agus teorainn á cur lena gcumhacht ceannaigh agus lena gcumas bia a sholáthar ag an am céanna;

B. de bhrí gur ghlac an Coimisiún sraith beart i mí an Mhárta 2022 tar éis Dhearbhú Versailles, arb é is aidhm dóibh tacú le táirgeadh talmhaíochta na hÚcráine, athléimneacht AE a neartú agus an méadú ar phraghsanna bia do thomhaltóirí Eorpacha a mhaolú;

C. de bhrí go bhfuil tionchar díréireach ag iarmhairtí na géarchéime costas maireachtála ar mhná ina n-éagsúlacht uile, ós rud é gur gnách leo a bheith i measc an chuid is boichte den daonra, go bhfuil ionadaíocht mhór acu i bpoist fhorbhásacha, go bhfuil ioncaim níos ísle acu mar thoradh ar bhearnaí pá agus pinsin, agus go meastar fós go ndéanfaidh siad formhór na hoibre cúraim gan íocaíocht, rud a fhágann go bhfuil níos lú acmhainní acu chun iad féin a chosaint ar thionchar diúltach na géarchéime;

D. de bhrí gur measa an costas maireachtála agus gur mó baol na bochtaineachta mar gheall ar an athrú aeráide agus ar thubaistí a bhaineann leis an aeráid; de bhrí gurb iad na grúpaí atá ina gcónaí ar na corrlaigh cheana féin is mó atá thíos le luaineacht chóras fuinnimh na mbreoslaí iontaise, agus go bhfuil cuideachtaí fuinnimh agus bia ag déanamh brabúis nach bhfacthas a leithéid riamh;

E. de bhrí gur dúshlán ollmhór do AE í an bhochtaineacht fuinnimh, ós rud é nach bhfuil idir 50 milliún agus 125 mhilliún duine in ann compord teirmeach cuí laistigh a íoc;

F. de bhrí gur dóchúla go dtitfidh mná, go háirithe tuismitheoirí aonair agus iad siúd a ndéantar idirdhealú trasnach orthu ar bhonn eitneachta, cine, stádais imirce, gnéaschlaonta, míchumais nó aoise, i mbochtaineacht fuinnimh; de bhrí go gciallaíonn sé sin go gcuirfidh an ghéarchéim leanúnach maidir le costas maireachtála le bochtaineacht fuinnimh inscne in AE;

[23] IO C 465, 17.11.2021, lch. 62.

G. de bhrí nach bhfuil mórán feasachta ná sonraí ar fáil maidir le tionchar na bochtaineachta fuinnimh ar mhná in AE; de bhrí nach soláthraíonn Faireachlann AE maidir le Bochtaineacht Fuinnimh sonraí atá imdhealaithe ó thaobh inscne de ina tacar táscairí a bhfuil rochtain ag an bpobal orthu; de bhrí nár ghlac ach cúpla Ballstát sainmhínithe ar tháscairí bochtaineachta fuinnimh agus bochtaineachta fuinnimh, nach gcuireann inscne san áireamh de ghnáth;

H. de bhrí nár chomhlíon an Coimisiún a ghealltanas a leagtar amach sa Straitéis maidir le Comhionannas Inscne chun gné na hinscne a chomhtháthú i ngach mórthionscnamh de chuid an Choimisiúin, lena n-áirítear an Comhaontú Glas don Eoraip agus beartais ghaolmhara;

I. de bhrí go bhfuil sé d'oibleagáid ar an gCoimisiún comhionannas inscne a chur chun cinn faoi na Conarthaí; de bhrí, áfach, go measann Cúirt Iniúchóirí na hEorpa nár comhtháthaíodh gné na hinscne i mbuiséad AE;

J. de bhrí go bhfuil ábhair imní maidir le comhionannas inscne in easnamh den chuid is mó ó cholúin an aistrithe ghlais agus an chlaochlaithe dhigitigh den tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta, ar deis chaillte í chun comhionannas inscne a chomhtháthú go héifeachtach i gcuspóirí aeráide agus comhshaoil;

K. de bhrí go bhfuil gné na hinscne ar iarraidh ó bheartais agus ó bhearta na mBallstát agus AE atá dírithe ar éifeachtaí na géarchéime costas maireachtála a chomhrac agus a mhaolú; de bhrí nach bhfuil thart ar dhá thrian de na bearta arna dtabhairt isteach ag na Ballstáit chun rátaí boilscithe atá ag dul i méid a mhaolú dírithe ar ghrúpaí áirithe i gcásanna leochaileacha agus nach soláthraíonn siad ach réitigh ghearrthéarmacha seachas freagairtí a rannchuideoidh le haistriú atá cothrom agus glas go sóisialta;

Baineannú na bochtaineachta fuinnimh agus freagairtí inscne ar an ngéarchéim

1. á iarraidh ar an gCoimisiún an gealltanas a thug an tUachtarán von der Leyen chun comhionannas inscne a chur chun cinn i ngach ceapadh beartais a chomhlíonadh; á iarraidh go mbeadh Comhaontú Glas don Eoraip ann agus go mbeadh aistriú cóir agus cothrom ó thaobh na sochaí de ann a oibreoidh do chách trí straitéis thrasnach atá claochlaitheach ó thaobh inscne de a fhorbairt chun aghaidh a thabhairt ar bhochtaineacht fuinnimh, agus trí infheistíocht phoiblí i dtithíocht shóisialta, inacmhainne agus fuinneamh-éifeachtúil a mhéadú;

2. á iarraidh ar na Ballstáit agus ar AE fóntais agus bia inacmhainne a ráthú go práinneach do theaghlaigh ar ioncam íseal agus, go háirithe, dóibh siúd atá ag tabhairt aghaidh ar idirdhealú trasnach; á chur i bhfáth nár cheart go mbeadh ar aon duine reo a dhéanamh ar airde an gheimhridh nó an róthéamh le linn mhíonna an tsamhraidh agus á iarraidh ar na Ballstáit agus ar AE dícheangail fuinnimh a thoirmeasc;

3. á iarraidh ar na Ballstáit infheistíocht phoiblí a mhéadú i mbeartais a bhfuil sé d'aidhm acu, go díreach nó go hindíreach, gníomhú in aghaidh éifeachtaí diúltacha na géarchéime costas maireachtála ar mhná ina n-éagsúlacht uile, rochtain ar sheirbhísí poiblí ardcháilíochta le haghaidh cúraim, oideachais, sláinte, lena n-áirítear sláinte agus cearta gnéis agus atáirgthe, agus tithíocht a ráthú, agus íospartaigh foréigin inscnebhunaithe a chosaint;

4. á iarraidh ar an gCoimisiún measúnú a dhéanamh ar ghníomhartha reachtacha nua agus iad a mholadh, i gcás inarb iomchuí, chun cur i gcoinne airgeadais na margaí tithíochta agus chun stop a chur le hamhantraithe tithíochta a dhéanamh neamh-inacmhainne;

5. á thabhairt chun suntais go bhfuil ról bunúsach ag rochtain ar leictreachas maidir leis an mbochtaineacht a laghdú agus maidir le rannpháirtíocht iomlán agus chomhionann sa tsochaí a áirithiú; á iarraidh ar AE agus ar na Ballstáit an ceart chun fuinnimh a aithint;

6. á iarraidh ar Ard-Stiúrthóireacht Fuinnimh an Choimisiúin plean gníomhaíochta inscne a fhorbairt lena n-áiritheofar go ndéanfar gné na hinscne a chomhtháthú le reachtaíocht uile an Aontais maidir le fuinneamh, lena n-áirítear an ceart chun comhroinnt fuinnimh mar a luaitear i dTreoir (AE) 2018/2001, agus go bhforbróidh sí bearta sonracha agus cistí spriocdhírithe chun baineannú na bochtaineachta fuinnimh a chomhrac;

7. á iarraidh ar an gCoimisiún agus ar na Ballstáit a áirithiú go gcuirfear gnéithe inscne agus trasnacha san áireamh i ngach scéim um éifeachtúlacht fuinnimh agus leictreachas inathnuaite, chun tacú leis na saoránaigh is mó a ndéanann bochtaineacht fuinnimh difear dóibh;

8. á iarraidh ar an gCoimisiún agus ar na Ballstáit sonraí atá imdhealaithe ó thaobh inscne de maidir le bochtaineacht fuinnimh a iarraidh ar Eurostat; á iarraidh, ina leith sin, ar Fhaireachlann AE maidir le Bochtaineacht Fuinnimh na sonraí sin a úsáid chun táscairí inscne-shonracha a fhorbairt agus a roghnú lena gceadófaí forbairt beartais atá bunaithe ar fhianaise sa réimse sin, i gcomhairle leis an Institiúid Eorpach um Chomhionannas Inscne, le Gníomhaireacht an Aontais Eorpaigh um Chearta Bunúsacha agus leis an nGníomhaireacht Eorpach Chomhshaoil;

9. á iarraidh ar an gCoimisiún a cheangal ar na Ballstáit measúnuithe tionchair inscne a dhéanamh i bpleananna náisiúnta fuinnimh agus aeráide, lena n-áirítear agus tuairisciú á dhéanamh acu ar bhochtaineacht fuinnimh;

I dtreo aistriú glas a bheidh cuimsitheach ó thaobh inscne de

10. á mheabhrú go bhfuil gá leis an aistriú glas chun géarchéimeanna tromchúiseacha amach anseo agus bochtaineacht mhéadaithe a sheachaint; á mheabhrú, thairis sin, nach mbeidh an t-aistriú glas cothrom go sóisialta ach amháin má áirítear gné na hinscne leis agus má ráthaíonn sé comhdheiseanna do mhná agus dóibh siúd a ndéantar idirdhealú trasnach orthu; á iarraidh, dá bhrí sin, ar an gCoimisiún comhordaitheoir inscne agus aeráide AE a cheapadh a mbeidh foireann agus cistiú leordhóthanach aige, agus measúnuithe tionchair inscne a thabhairt isteach i mbeartais agus i reachtaíocht uile AE, go háirithe i dtionscnaimh an Chomhaontaithe Ghlais don Eoraip;

11. á chur i bhfáth go bhfuil ról straitéiseach ag mná san aistriú glas, ós rud é gur príomhghníomhaithe iad i bhforbairt patrúin tomhaltais agus táirgthe atá inbhuanaithe agus fónta ó thaobh na héiceolaíochta de, agus i gceapadh gnó agus beartas;

12. á chur in iúl gur saoth léi go bhfuil mná faoi ghannionadaíocht shuntasach i bpríomhsheasaimh ceaptha beartas maidir leis an athrú aeráide agus an comhshaol, agus á iarraidh ar AE agus ar na Ballstáit ionadaíocht chomhionann agus éagsúil a áirithiú i

bpoist chinnteoireachta ar fud institiúidí AE, comhlachtaí rialtais agus údaráis phoiblí ar gach leibhéal rialachais;

13. á iarraidh ar an gCoimisiún an bhearna idir na hinscní in earnáil an fhuinnimh a laghdú agus a áirithiú go mbeidh rochtain chomhionann ag mná ar chúrsaí oiliúna maidir le héifeachtúlacht fuinnimh agus ar dheiseanna fostaíochta atá ag teacht chun cinn in earnáil an fhuinnimh;

14. á iarraidh ar an gCoimisiún agus ar an gComhairle gealltanas a thabhairt maidir le buiséadú inscne agus a áirithiú go gcuirfear i bhfeidhm é maidir le buiséad iomlán AE, agus go gcuirfear moltaí Chúirt Iniúchóirí na hEorpa chun feidhme go hiomlán, lena n-áirítear san athbhreithniú meántéarma ar an gcreat airgeadais ilbhliantúil reatha agus i gcur chun feidhme na Saoráide Téarnaimh agus Athléimneachta;

°

° °

15. Á threorú dá hUachtarán an rún seo a chur ar aghaidh chuig an gComhairle agus chuig an gCoimisiún.

RÁITEAS MÍNIÚCHÁIN

An ghéarchéim costais maireachtála agus fuinnimh — is iad na mná is mó atá buailte

Tá géarchéim costais maireachtála agus fuinnimh san Eoraip faoi láthair, rud nach bhfacthas a leithéid riamh le déanaí. Ar fud na mór-roinne, tá daoine ag streachailt leis an saol agus rogha a dhéanamh idir "teas nó bia."

Ag tús 2022, tar éis phaindéim COVID, bhí an tAontas Eorpach dírithe ar 'bheith ag obair, an Eoraip a dhéanamh níos glaise, níos digití agus níos athléimní'[1]. An 24 Feabhra, áfach, rinne an Rúis ionradh ar an Úcráin.

Chomh maith le fulaingt ollmhór na ndaoine mar gheall ar an ionradh na Rúise ar an Úcráin agus ar a muintir, tá tionchar ollmhór ag an gcogadh ar shlabhraí soláthair, rud a fhágann go dtiocfaidh méadú mór ar phraghsanna fuinnimh agus bia, agus ar an mboilsciú go mór. In 2022, spreag na rátaí boilscithe an Banc Ceannais Eorpach chun rátaí úis a mhéadú den chéad uair le 11 bhliain anuas.

Ar an drochuair, tharla an ráta boilscithe sula bhféadfadh na grúpaí sóisialta is leochailí téarnamh ó phaindéim COVID, agus chuir sé sin isteach ar dhálaí maireachtála go leor saoránaigh Eorpacha.

Tá cabhair de dhíth ar na milliúin teaghlach anois mar gheall ar an méadú seo ar chostas maireachtála agus ar phraghsanna fuinnimh. Mar sin féin, is léir ó na figúirí bochtaineachta go bhfuil mná ag fulaingt níos mó.

Tá níos mó dúshláin shocheacnamaíocha agus leibhéal níos airde bochtaineachta roimh mhná ar fud na hEorpa ná roimh fhir. Go ginearálta, tá poist níos neamhbhuaine ag mná, tá a bpá níos ísle, agus is dóchúla go ndéanfaidh siad obair chúraim leanaí gan phá. Maidir le rochtain a fháil ar oideachas, ar chúram sláinte, ar fhostaíocht agus ar sheirbhísí sóisialta, bíonn ar ghrúpaí áirithe ban aghaidh a thabhairt ar chineálacha trasnacha idirdhealaithe. Áirítear orthu sin mná os cionn 65, mná faoi mhíchumas, agus mná ó mhionlaigh eitneacha.

Ó COVID-19 i leith, tá méadú tagtha ar na neamhionannais idir fir agus mná agus tá tionchar díréireach ag an ngéarchéim reatha ar chostais mhaireachtála ar mhná mar gheall ar a meánioncam níos ísle, tithíocht bhocht agus neamhéifeachtúil, agus spleáchas ar shochair shóisialta. In 2021, roimh an ngéarchéim, bhí os cionn 20 milliún níos mó ban ná fir faoi bhun innéacs thairseach na bochtaineachta san Aontas. De réir ráta an dul chun cinn atá déanta faoi láthair, tá an tAontas Eorpach 60 bliain ar a laghad ó chomhionannas inscne a bhaint amach[2].

Gheall Ursula von der Leyen "gan duine ar bith a fhágáil ar lár" ach rinne sí dearmad ar an gComhaontú Glas

Tá a fhios againn go bhfuil mná i mbaol níos mó go dtitfidh siad i mbochtaineacht fuinnimh — easpa rochtana ar acmhainní fuinnimh inacmhainne. Dúshlán aitheanta ar leibhéal an Aontais is ea an fhadhb. De réir an Choimisiúin Eorpaigh, "is fadhb fhorleathan ar fud na

[1] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/recovery-plan-europe_ga
[2] https://sdgwatcheurope.org/cost-of-living-crisis-exacerbates-poverty-for-women-in-europe/

hEorpa í an bhochtaineacht fuinnimh, ós rud é nach bhfuil idir 50 agus 125 mhilliún duine in ann compord teirmeach cuí laistigh a íoc.”

Is beag sonraí atá ar fáil, áfach, maidir leis an tionchar atá ag bochtaineacht fuinnimh ar fhir agus ar mhná san Aontas Eorpach. Níor ghlac ach líon beag Ballstát sainmhínithe ar tháscairí maidir le bochtaineacht fuinnimh agus bochtaineacht fuinnimh, ach ní gnách go gcuireann siad inscne san áireamh.

Cheana féin in 2016, ghlac Parlaimint na hEorpa rún maidir le rochtain ar fhuinneamh inar iarradh gné inscne i ngach beartas fuinnimh. Ar an drochuair, is beag dul chun cinn atá déanta in ainneoin gur iarr Parlaimint na hEorpa go leor agus gur gheall Uachtarán an Choimisiúin Ursula von der Leyen nach bhfágfaí aon duine ar lár leis an gComhaontú Glas don Eoraip.

D’ainneoin thiomantas an Choimisiúin reatha inscne a phríomhshruthú ina mhórthionscnaimh uile, ní leor na naisc idir an comhionannas inscne agus réimsí beartais an Chomhaontaithe Ghlais don Eoraip, agus sa tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta chomh maith.

Go praiticiúil, is féidir cur síos a dhéanamh ar an méid atá bainte amach ag an gCoimisiún Eorpach go dtí seo maidir leis an gComhaontú Glas mar aistriú glas atá maoinithe ag an Aontas, aistriú atá dall ó thaobh inscne de, rud a chuireann borradh faoin inscne atá ann cheana agus faoin neamhionannas forluiteach.

Tuarascáil Speisialta 10/2021 ó Chúirt Iniúchóirí na hEorpa: *Príomhshruthú Inscne i mbuiséad an Aontais Eorpaigh.* Is mithid a rá nach bhfuil an Coimisiún ag cloí leis an oibleagáid atá air, agus atá bunaithe ar na conarthaí, is é sin comhionannas idir mná agus fir a chur chun cinn i ngach réimse den cheapadh beartais agus den chur chun feidhme. Is é conclúid na tuarascála gur minic a bhíonn táscairí agus sonraí imdhealaithe inscne-imdhealaithe in easnamh i bhforbairt beartais agus go gcuireann siad bac ar anailís ar phríomhshruthú inscne[3]. Dá thoradh sin, teipeann ar thionscnaimh an Chomhaontaithe Ghlais agus ar an tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta comhionannas inscne a áirithiú.

Ina theannta sin, Innéacs Comhionannais Inscne EIGE 2023: *Leis an gComhionannas Inscne agus an Comhaontú Glas don Eoraip*, leagtar béim freisin ar an easpa sonraí ardcháilíochta agus deirtear nach bhfuil na táscairí reatha oiriúnach don fheidhm atá leo. Rómhinic ní bhíonn sonraí imdhealaithe ó thaobh inscne de agus níl táscairí inscnefhreagrúil. Dá thoradh sin, ní thomhaiseann staidreamh AE atá ar fáil saincheisteanna atá ábhartha ó thaobh na hinscne trasnaí de.

Is dúshlán tábhachtach don Choimisiún í an easpa fianaise má tá siad dáiríre maidir lena dtiomantas “gan aon duine a fhágáil ar lár” a chomhlíonadh. Tá gá le fíricí trasnacha a bheith ann chun riachtanais agus ábhair imní éagsúla na mban agus na bhfear araon a phríomhshruthú go rathúil sna beartais lena gcuirtear an Comhaontú Glas don Eoraip i gcrích. Is den riachtanas é sin chun a áirithiú go mbeidh rochtain chomhionann ann ar an gcistiú nach bhfuil ag teacht leis go stairiúil agus ar na deiseanna iontacha a chuirtear ar fáil leis an aistriú glas.

Ní mór tosaíocht a thabhairt sa Chomhaontú Glas don chothroime shóisialta chun aghaidh a thabhairt ar an mbochtaineacht inscneach

[3] https://www.eca.europa.eu/en/publications?did=58678

Arís eile, tá géarchéim shuntasach fuinnimh os comhair na hEorpa i mód éigeandála mar gheall ar ár spleáchas ar bhreoslaí iontaise agus ar mhargadh fuinnimh luaineach.

Tá gnéithe sóisialta an Chomhaontaithe Ghlais don Eoraip agus ár mbeartais fuinnimh ríthábhachtach chun spriocanna aeráide an Aontais a bhaint amach agus tionchair shocheacnamaíocha chogadh na Rúise i gcoinne na hÚcráine a mhaolú.

Faoi láthair, is iad na saoránaigh is leochailí san Aontas Eorpach a íocann an praghas ar luaineacht ár gcóras fuinnimh atá spleách ar iontaise. Tá mná thíos leis an mbochtaineacht agus cheana féin in 2021, roimh an ngéarchéim atá ann faoi láthair, bhí os cionn 20 milliún níos mó ban ná fir faoi bhun innéacs thairseach na bochtaineachta san Aontas.

Tá roinnt ráiteas láidir déanta ag Parlaimint na hEorpa maidir le comhionannas inscne agus an t-aistriú fuinnimh. Ina rún an 17 Feabhra 2022, d'aithin an Pharlaimint go bhfuil bacainní struchtúracha agus cultúrtha fós roimh mhná i ngach gné a bhaineann leis an aistriú fuinnimh agus aeráide a bhaint amach[4].

Tá réitigh struchtúracha de dhíth ar fhadhbanna struchtúracha. Dá bhrí sin, ní mór sonraí trasnacha agus cur chuige inscne-fhreagrúil a léiriú i gceapadh beartais an Aontais chun an méadú ar bhochtaineacht inscne a chomhrac. Le cur chun feidhme an Chomhaontaithe Ghlais don Eoraip, tugtar deis beart a dhéanamh maidir leis an ngealltanas inscne agus gné thrasnach a phríomhshruthú i ngníomhaíochtaí uile an Aontais, lena n-áirítear i bpróiseas buiséadaithe an Aontais.

Cuirtear roinnt beart i láthair sa tuarascáil chun dul i ngleic leis an méadú atá tagtha ar an mbochtaineacht inscneach agus athdhearbhaítear inti an iliomad iarraidh ó Pharlaimint na hEorpaar an gCoimisiún a ghealltanas a chomhlíonadh maidir le haistriú fuinnimh ghlais a áirithiú a oibreoidh do chách.

Mar fhocal scoir, is réamhriachtanas daingean é aistriú glas atá cothrom go sóisialta a áirithiú chun go n-éireoidh leis an gComhaontú Glas agus chun comhionannas inscne a bhaint amach san Aontas Eorpach.

[4] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-02-17_GA.html